

com a forma popular i poètica. Notem de passada que tant en ell com en Dante té més aviat l'acc. «quieto, pacífico, dulce», que és també la més corrent en cat. i oc. antics. Poso notes sobre això en la meua ed. de Cerverí.

HUMIT, pres del ll. *umidus* id., derivat de *umère* 'ser humit'. □ 1.ª doc.: Llull.

«La pluja se engendrava sus alt en l'àer, de les nuus --- ço és saber, que lo foc se depurava en les nuus per calitat calda e secha, e l'àer per calitat *humida* e calda, e l'aygua per calitat freda e *humida*, e la terra se depurava per calitat secha e freda» (*Merav.* iv, § 7; *Ag.* i, p. 133); «axí com l'or - sobre paper se posa / --- tal semblant cas - mon sentiment divisa / d'aquest' amor - segons en qui reposa; / sí com lo foc - tots *humits* li contrasten / e los secs locs - sa força obee-xen, / axí d'Amor - ses influéncies vexen / a tots aquells - on sos poders abasten», Ausiàs (87, 30e). L'accent, desplaçat, com en *esperit*, *humil* etc., i tal com en fr. *humide*, oc. *umit*, a causa de la gran massa dels adjectius-participis en *-it*, *-ida*. La grafia clàssica en llatí era *umere*, *umidus*, sense *h*-, la qual no s'hi afegí més que per una falsa i tardana atribució a l'arrel de *humus* 'terra vegetal'.

I en totes èpoques: «*humit*: udum, madidum, humidum», JnEsteve (i-i); «--- pendre --- la esca és *humida*: fomes est subhumidus», «RUSCADA O BUGADA: axugar la roba al sol --- la roba està *humida*: líntea sunt subhumida», OPou (*ThPu.*, 220, 230). «Ell en son front lo darrer bes estampa, / l'estreny entre sos braços, y la dextra, / de llàgrimes *humits* sos ulls girant-hi, / com l'infantó arrancat de la mamella», *Canigó* x. v. 55; «pugui jo caure incanviat / tot fent honor, per via dreturera, / els ulls *humits* i el cor enamorat, / a un esquinçall, en altre temps bandera!», Josep Carner (1965). I en ús popular fins als darrers extrems de la llengua: «és un país *aymít*», Tavascan (1934), «tot açò és *mòl omít*», Onil (1963).¹

DERIV.: *Humitat*, de *umiditas*, *-itatis*, contret per haplogogia de *humiditat*, que és encara la forma medieval: «lo foc qui és en sa regió, per abundància de sa gran calor, crema en les nuus les vapor caldes e seques, e no pot cremar les vapors hon ha gran *humiditat* e fredor», Llull (*Merav.* iv, § 4; *Ag.* i, 130); altre passatge de *Merav.* amb *humiditat* he citat a CANDELA; «si vós voleu metre foc a un feix de llenya que sie *humida* o banyada, tantost no'l poreu encendre fins que la *humiditat* ne sie fora; mas si le lenya és sequa, tantost lo foc s'i pendrà», StVicentF (*Serm.* i, 135.13), forma que encara s'usava a princ. S. xvii (Miq. Agustí, *AlcM*); però ja tenim la contracta en OPou: «a cada renyó, per los quals se purga la *humitat* serosa o aigualosa de la sanc» (1575, *ThPu.*, p. 293).

El verb transitiu llatí corresponent és *umectare*, del qual apareix algun cas *humectar* c. 1500 (FAlegre), però sota la influència de *humit* i *humitat*, d'altres en feren *humitar*: «l'untar fa molla una cosa: *humit*ant un cuyr, ablanir-s'a», StVicentF (*Quar.*, 24.127). Com a forma normal ha quedat *humitejar* [Lab. 1840], i

usat pels escr. Renaix.: «De Sant Galdric en la vehina altura, / enfondeix l'ermita una sepultura, / *humite-jant* la terra ab tristos plors, / quan recorda a Gentil y sa hermosura: / —Que curta és —diu— la vida de les flors», *Canigó* ix, 38c; *homeir* només en Arnau de Vilanova, *humedir* en algun altre. *Humectació*; *humectant*; *humectatiu*; *humectiu*; *humector*. *Hument*. *Humitor*. *Humitós*. *Rehumiditar*; *rehumitejar*. I els compostos *humificar* i *humefacte*.

² *Humidal*, 'aiguamoll, llocs on sempre hi ha aigua', ho sento només a Montserrat d'Alcalá: «a la Marjal tot eren *umidàls*» (1962); cast. *humedal*.

Humor [*Hom.*], del ll. *umor*, *-ōris*, 'líquid': «aque-la sement que cadeg sobre la pedra e fo seca, per zo car no-i avia *humor*, demostra la paraula de Déu, qui cad e-l cor de l'hom, e ven Diable e la tol del cor, per zo qar no à *humor* de caritat en si», *Hom.*, 3r6, 3r7; d'aquí 'humors del cos humà', ja en BMetge; i «unes vertoletes o glanoletes --- per mudar un *humor* en altre, o --- per beure-s lo *humor*, que poria danyar en altra part», OPou (*ThPu.*, 268); i després 'el geni o condició d'algú, que hom suposava causat pels humors vitals' [DTo. 1647]: «home de bon *humor*, graciós». En el Ross. circula una variant *imó* (pron. *imú*), potser d'importació occitana (dissim. *ū-ú* > *i-ú*): «lou lioun, par hasart siguent d'*himou* hounesta / coumbide an oun rapey lous animals manouts», Saisset (*Passa-Tems*; ço que l'ed. *Catal. d. R.*, 49.19 corregeix en *humor*).

³ D'ací vénen els compostos *humors freds* 'escrofulisme', i *humor salat*, que en el Nord val. i a Tort. fou canviat en *lo morsalát* (Moreira, *Folk. Tort.*, 219; «és com si foren *berbos*» 'herpes' Xiva de Morella; «pel *morsalát*, ixen unes plaxtes», Morella, 1961). *Humorada* [1805, Belv.]. *Humoral* [Cauliac]; *humorós*; *humorositat* [id.]. *Humorista* [1868, *SLitCosta*], pres de l'angl. *humorist*, derivat de *humor(u)* 'humorisme', pròpiament 'humor'; *humoristic* [1850, TAGuiló]; *humorisme* [1868], que en it. ja es trobaria en AFDoni (S. xvi), *KJRPb.* xii, i, 132. *Deshumorat*; *deshumor*. *Malhumorat*; *malhumorós*. Cf. EIXAMORAR.

Udòmetre, compost savi, format amb *udus* 'humit' de la mateixa arrel que *umere*.

⁴ D'aquesta forma potser s'extragué un pseudo-primitiu (*h*)om (com *flor*/*florit*, *agre*/*agrit*): Tastú registra un «*hom*: *húmedo*, *hom* radical: *húmedo* radical», no gaire documentat i que després han repetit alguns (*Grundriss de Gröber* 1a, 849).

Humus, V. *exhumar*

HURACA, del cast. *huracán*, i aquest, del taïno *burakán* id., sobre la provenença ulterior del qual no hi ha acord entre els americanistes. □ 1.^a doc.: 1867, Verdaguer.

Ja en l'esborrall de l'*Atl.*: «De gom a gom quan s'umple l'espai de fumarella / y 's fon d'un cap a l'altre la serra de cremor, / sota'l mantell de flames que l'*huracà* flagella, / la terra adolorida gemeja com un cor» (i, 39c, vers que ja era igual a la versió de 1867).